

KIRJA-ARVIO: MONUMENTAALISTA KERRONTAA

Aarnipuu, Petja 2008: Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1162. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 252 sivua.

Tuomas Hovi

Folkloristi Petja Aarnipuun väitöskirja *Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana* tuo mielenkiintoisen lisän laajempaan keskusteluun kulttuurista ja kulttuuriperinnöstä. Monilla tieteenaloilla on viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana käyty kriittistä keskustelua *heritagen* käsitteen ympärillä. Heritagelle ei ole täysin vakiintunutta suomenkielistä vastinetta, ja siitä on käytetty suomenkielisinä vastineina muun muassa perintöä, perinnettä, kulttuuriperintöä sekä perinnekulttuuria. Vaikka käsitettä analysoivia yhteispohjoismaisia artikkelikokoelmia on viimeaikoina julkaistu, on aihetta käsitelty suomen kielellä melko vähän. Suomenkielisen aihetta käsittelevän tutkimuksen vähyyks johtuu toisaalta aiheen globaalista luonteesta ja toisaalta suomenkielisen kattotermin puuttumisesta.

Aarnipuu itse käyttää tutkimuksessaan käsitettä kulttuuriperintö, sillä hänen mukaansa se on jo saanut vankan jalansijan sekä museo- ja arkistolaitoksen että matkailuteollisuuden piirissä. Kulttuuriperinnöllä ja heritagella tarkoitetaan yleisesti sellaista perinnettä, joka katsotaan tärkeäksi ja säilyttämisen arvoiseksi. Kulttuuriperinnön organisatorista ylätasoa edustaa muun muassa UNESCO maailmanperintökohteineen. Alatasoa edustavat esimerkiksi erilaiset pienemmät perinnehankkeet sekä folkloristiikan alan pienyhteisöjen perinnettä käsittelevät tutkimukset. Aarnipuun tutkimus käsittelee henkistä kansankulttuuria enimmäkseen sen kansallisella ylätasolla. Hän itse kirjoittaa kulttuuriperinnön olevan tässä tapauksessa kansan perinnettä: sitä, mitä pidetään kansallisesti arvokkaana henkisenä ja aineellisenä omaisuutena. Aarnipuun työ onkin oiva lisä suomenkieliseen kulttuuri- ja kulttuuriperintökeskusteluun.

TURUN LINNA NARRATIIVISENA TILANA

Kuten työn otsikko kertoo, tutkii Aarnipuu Turun linnaa narratiivisena tilana. Hän tutkii sekä sitä, mitä Turun linna viestittää omalla olemuksellaan sekä eritoten sitä, miten Turun linnaa ja sen eri aikakausia tuotetaan erilaisilla narratiiveilla. Aarnipuun mukaan kulttuuriperintö ei muodostu itsekseen vuosien tai vuosisatojen kuluessa, vaan kulttuuriperintö on erilaisten toimijoiden, yksilöiden ja yhteisöllisten tahojen tietoisten valintojen tulosta. Aarnipuu pyrkiikin tutkimuksessaan etsimään vastauksia siihen, mikä Turun linna on merkitysten ja representaatioiden tasolla nykyaikana ja miten näitä merkityksiä ja representaatioita uusinnetaan ja käytetään laajemmassa kulttuuriperinnön kontekstissa. Hän pohtii, minkälaisen asioiden muistomerkki Turun linna nykyään on, mitä linnassa muistetaan ja mistä muistutetaan sekä millä keinoilla muistaminen ja muistuttaminen nykyisin tapahtuvat.

Aarnipuun aineisto koostuu sekä kenttätöistä että kirjallisuudesta. Kenttätöiden pääosa koostuu noin kahdestakymmenestä nauhoitetusta Turun linnan opastetusta kierroksesta, muutamasta haastattelusta sekä 24 vastauksesta *Turun Sanomissa* ja *Turkulaisessa* julkaistuihin kyselyihin. Aarnipuu käyttää kirjallisuutta tutkimuksessaan sekä lähteenä että aineistona. Esimerkiksi C. J. Gardbergin teokset toimivat sekä lähteenä Aarnipuun selvittäessä Turun linnan historiaa että aineistona hänen pohtiessaan, miten Turun linnasta luotiin tietynlaista kulttuuriperintökohdetta sekä mitä Turun linnasta haluttiin selvittää ja miksi. Aarnipuu on pyrkinyt tutkimuksessaan yhdistämään aineiston esittämisen ja analyysin läpikuultavuuden laatimalla muutamista avainteksteistä analyysikaavioita sekä esittämällä muutamia haastattelutranskriptiona. Tekstin analyysikaaviot ovatkin informatiivisia ja aiheen käsittelyä avaavia. Samaa ei valitettavasti voi täysin sanoa Aarnipuun tavasta esittää haastattelujensa transkriptiot.

Aarnipuu käyttämä Gail Jeffersonin kehittämä transkriptiojärjestelmä on erittäin työläs ja raskas lukea, eikä mielestäni anna tämän työn kannalta relevanttia lisäinformaatiota. Aarnipuu tiedostaakin tämän ongelman ja tuo sen tutkimuksessaan esiin, mutta perustelee transkriptiojärjestelmän käyttöä muun muassa sillä, että lukijalle säilyisi kuva haastattelun auditiivisesta luonteesta. Aarnipuun mukaan haastattelun puhtaaksikirjoittaminen on hieman kuin taidokkaasti tehty rekonstruktio ja näin ollen vertautuu omalla tavallaan Turun linnassa tehtyihin rekonstruktioihin ja Turun linnan aitoutteen suhteessa näihin rekonstruktioihin. Valitettavasti transkriptioiden hankala luettavuus menee kuitenkin tämän oivalluksen edelle. Haastatteluissa ei mielestäni tule esille Aarnipuun tutkimuksen kannalta sellaisia tärkeitä diskursiivisia tai retorisia merkityksiä, jotka perustelisivat näin tarkan haastattelutranskription esittämistä. Tämä kritiikki kohdistuu kuitenkin lähinnä vain lukemisteknillisiin asioihin eikä sinällään vie muuten erittäin hyvältä tutkimukselta sen ansioita.

TURUN LINNAN ESILLÄ OLEVAT AJAT

Aarnipuu jakaa työnsä neljään osaan: Mikä linna on? (johdanto), 700 vuodessa luodolta mantereelle (Turun linnan historia), Kerrotut tilat (linnan nykyinen käyttö) ja Työstetty menneisyys (loppuyhteenveto). Käytännössä työn voi kuitenkin jakaa kahteen pääosaan: työn ja linnan taustan esittelyyn ja varsinaisen aineiston käsittelyyn. Taustaosio on teoksessa laaja, käytännössä puolet kirjasta. Tutkimuksen taustan laajuus on tässä työssä kuitenkin erittäin perusteltua. Turun linnan 700-vuotisen historian käsittely eri vaiheineen avaa ja selittää sitä, miten Turun linnaa nykyään esitellään ja mitä Turun linnasta katsotaan kulttuuriperinnöllisesti tärkeäksi. Laajassa historiaosuudessa Aarnipuu keskittyy tarkemmin 1800–1900-lukuun sekä etenkin 1940–1960-luvuilla ja vuosina 1975–1993 tehtyihin korjaus- ja restaurointitöihin. Restaurointitöiden ja -keskusteluiden analysointi osoittaa, että se, mitä Turun linnasta nykyään esitetään, on pitkän prosessin päätös.

Eräs Aarnipuun tutkimuksen mielenkiintoisempia tuloksia on se, että vain tiettyjä aikakausia tai hetkiä linnan historiassa tuodaan esille ja merkityksellistetään. Aarnipuun mukaan Turun linnassa esiintyy ja esitetään nykyään kolme aikakautta: keskiaika, renessanssi ja nykyaika. Näistä keskiaika ja renessanssi ovat esillä museoituna historiallisena menneisyytenä ja nykyaika käytännön sanelemana. Varsinkin renessanssin, tarkemmin ottaen Juhana Herttuan ja Katariina Jagellonican linnassa viettämän ajan esiintuominen, on mielenkiintoista. Turun linnan 700-vuotisesta historiasta tämä aika kattaa vain kahdeksan kuukautta, mutta silti se esitetään Turun linnan tärkeimpänä loiston aikana. Asian tekee entistä mielenkiintoisemmaksi myös se, että jo 1800-luvulla tämä sama ajankohta tuotiin esille linnan tärkeimpänä ja merkittävimpänä aikana. Linnassa esitellyt aikakaudet ovat osittain päällekkäisiä ja jotkut tilat voivat edustaa sekä keskiaikaa että renessanssia. Tilojen anakronistisuus tulee ilmi myös siinä, miten nykyaika on vahvasti esillä linnassa. Turun linnan restaurointitöissä 1940–1960-luvuilla päätettiin jättää nykyaika näkyviin useassa osassa linnaa. Vahvimmin nykyaika näkyy linnan aulassa sekä linnan yläkerran museotiloissa.

Aarnipuu tuo työssään myös mielenkiintoisen lisän muun muassa perinteen-tutkimuksessa käytyyn autenttisuuskeskusteluun. Aarnipuun mukaan Turun linnan ”aitous” on narratiivisesti tuotettu totuus samoin kuin linnan pysyminen ”samana” halki vuosisatojen. Turun linna on samalla sekä aidosti keskiaikainen että aidosti renessanssilinna. Koska Turun linnaa on koko sen olemassaolon ajan rakennettu, korjattu ja restauroitu, on se ollut muutostilassa 1200-luvun lopulta asti. Näin ollen minkään tietyn yhden ajankohdan täydellisen aitouden saavuttaminen ei luonnollisestikaan ole mahdollista. Turun linna oli myös pitkään lähes hylättynä varsinkin päälinnan osalta. Tämä Aarnipuun rappion ajaksi nimeämä ajanjakso on myös luonnollisesti vaikuttanut linnan niin sanotun aitouden saavuttamisen mahdottomuuteen. Silti Turun linna on aidosti keskiaikainen, aidosti renessanssin aikainen sekä aidosti nykyaikainen museo. Turun linnan kaltaisessa kulttuuriperintökohteeksi tehdyssä ja restauroidussa kohteessa arkkitehtoniset rakenteet ovat Aarnipuun mukaan monumentaalista kerrontaa. Hänen mukaansa kysymykset autenttisuudesta ja anakronisuudesta lakkaavatkin olemasta ensisijaisesti jotakin, joka söisi Turun linnan kulttuuriperintöä sisältä tyhjäksi.

TURUN TYÖSTETTY MENNEISYYS

Tutkimuksensa lopussa Aarnipuu käsittelee menneisyyden työstämistä matkailuteollisuudessa. Menneisyys on sekä valmiina oleva että narratiivisesti tuotettu ja rakennettu kokonaisuus. Turussa tämä tuotettu menneisyys on rakennettu hyvin pitkälti keskiajan ympärille. Turun keskiaika puolestaan rakennetaan paitsi historiallisen narratiivin varaan, myös keskiaikaisiksi miellettyjen konkreettisten rakennusten ja paikkojen varaan. Tällaisia keskiaikaisia, keskiaikaiseksi miellettyjä sekä keskiaikaa esittäviä paikkoja ovat Turun tuomiokirkko, Vanha Suurtori, Aboa Vetus & Ars Nova sekä Turun linna. Näistä nykyiseen kuntoonsa restauroitu ja osin rekonstruoitu Turun linna luo ehkä vahvimman kuvan Turun keskiaikaisuudesta. Turun linnan arkkitehtonisesti ja narratiivisesti tuotettu kerronta keskiaikaisuudesta kuvastuu hyvin myös kontrastina linnan ympäristöön. Tämä kuvastuu erinomaisesti Petja Aarnipuun väitöskirjan kannen kuvassa Turun linnasta vilkkaan ja modernin sataman keskellä. *Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana* osoittaa, miten menneisyys Turun linnan tapaisessa kulttuuriperinnöllisesti arvokkaassa rakennuksessa on tuotettu ja esitetty narratiivien avulla. Paitsi että tutkimus tuo arvokkaan lisän suomenkieliseen kulttuuriperintökeskusteluun ja perinteentutkimukseen yleisemminkin, toimii se myös oivana yleisteoksena Turun linnasta ja sen historiasta kiinnostuneille.

Filosofian maisteri Tuomas Hovi on folkloristiikan jatko-opiskelija Turun yliopistossa.